



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura NIK w Katowicach

LKA.410.4.5.2024

Pan
Jarosław Wieszołek
Prezes Zarządu
Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.
w Bytomiu
ul. Strzelców Bytomskich 207
41-914 Bytom

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/057 – Gospodarcze wykorzystanie metanu kopalnianego

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach
ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice
T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30
lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu ¹ , ul. Strzelców Bytomskich 207, 41-914 Bytom
Kierownik jednostki kontrolowanej	Jarosław Wieszołek, Prezes Zarządu, od 2 kwietnia 2024 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: 1. Janusz Gałkowski, Prezes Zarządu, od 26 października 2018 r. do 22 października 2021 r. 2. Radosław Wojtas, pełniący obowiązki Prezesa Zarządu, Wiceprezes Zarządu ds. Ekonomiki i Finansów od 23 października 2021 r. do 21 listopada 2021 r. 3. Janusz Smoliło, Prezes Zarządu, od 22 listopada 2021 r. do 5 marca 2024 r. 4. Radosław Wojtas, pełniący obowiązki Prezesa Zarządu, Wiceprezes Zarządu ds. Ekonomiki i Finansów od 6 marca 2024 r. do 1 kwietnia 2024 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania w zakresie ograniczenia emisji metanu do środowiska, w tym jego gospodarcze wykorzystanie.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2024 z uwzględnieniem dowodów sprzed i po tym okresie, o ile miały wpływ na ocenę kontrolowanej działalności.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Janina Balas, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/50/2024 z 5 lutego 2024 r. 2. Aleksander Górniak, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LKA/77/2024 z 28 marca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Zwana dalej: „SRK S.A.” lub „Spółką”.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwana dalej: „ustawą o NIK”.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działania podejmowane przez SRK S.A. w celu ograniczenia emisji metanu do atmosfery, uwalnianego podczas likwidacji zakładów górniczych, w tym poprzez gospodarcze wykorzystanie tego gazu.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Działania podejmowane przez Spółkę w celu ograniczenia emisji metanu uwalnianego podczas prac likwidacyjnych prowadzonych przez SRK S.A. były realizowane w granicach i na zasadach określonych przepisami ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego⁴ i polegały wyłącznie na zagospodarowaniu metanu pozyskiwanego w stacjach odmetanowania likwidowanych kopalń. Działania te wynikały z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa publicznego oraz bezpieczeństwa pracowników podczas likwidacji kopalń i były finansowane z dotacji budżetowej, zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Energii z dnia 24 marca 2017 r. w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań po zakończeniu likwidacji kopalń, naprawiania szkód górniczych oraz zabezpieczenia sąsiednich kopalń przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym⁵. Metan pozyskiwany w trakcie prac likwidacyjnych w zakładach posiadających stacje odmetanowania był w całości przekazywany odpłatnie podmiotom zajmującym się produkcją ciepła i energii elektrycznej, a przychody z tego tytułu pomniejszały wysokość dotacji na finansowanie zadań wykonywanych przez Spółkę w trakcie i po likwidacji kopalń. W pozostałych przypadkach metan był emitowany do atmosfery.

Spółka podjęła działania zapobiegawcze w celu przygotowania się do wdrożenia przyszłych regulacji prawnych, tj. rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/942⁶, mimo że regulacje te nie zostały jeszcze formalnie zatwierdzone. W ramach tych działań powołano Zespół ds. koordynacji działań związanych z wdrożeniem przepisów Rozporządzenia metanowego, który przeprowadził inwentaryzację źródeł emisji metanu należących do Spółki.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1383. Dalej: „ustawa o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego”.

⁵ Dz.U. z 2017 r. poz. 684 ze zm.

⁶ Dz. Urz. UE. L z 15.7.2024 r. str.1787. Wejście w życie rozporządzenia 4 sierpnia 2024 r. zwane dalej: „Rozporządzenie metanowe”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częstkowe⁷ kontrolowanej działalności

Opis stanu
faktycznego

1. Informacje ogólne

Najwyższa Izba Kontroli prowadziła czynności kontrolne w Spółce przed dniem wejścia w życie *Rozporządzenia metanowego*, tj. przed dniem 4 sierpnia 2024 r. Spółka jest przedsiębiorstwem górnictwem w rozumieniu art. 2 pkt 1 lit. a ustawy *o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego*, powołanym zgodnie z art. 8 ust. 1 tej ustawy m.in. do prowadzenia likwidacji kopalń, zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym, w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalń i wykonuje te czynności z dotacji budżetowej oraz innych źródeł finansowania.

SRK S.A. w okresie od 1 stycznia 2019 r. do dnia zakończenia niniejszej kontroli⁸ prowadziła likwidację 16 Oddziałów⁹, z których 12 Oddziałów zostało całkowicie zlikwidowanych do 31 grudnia 2023 r. Na dzień rozpoczęcia niniejszej kontroli¹⁰ w likwidacji pozostawały cztery Oddziały. Zakończenie likwidacji KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” oraz KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jastrzębie III” przewidziano na 31 grudnia 2025 r. Natomiast likwidację KWK „Pokój I - Pokój II” Ruch „Pokój I” oraz KWK „Pokój I - Pokój II” Ruch „Pokój II” przewidziano na 31 grudnia 2024 r.

Spośród wymienionych niezlikwidowanych oddziałów Spółki, metan był pozyskiwany z KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” oraz Ruch „Jastrzębie III”. Ruchy „Jas-Mos” i „Jastrzębie III” były wzajemnie zależne, ponieważ ich wyrobiska tworzyły wspólną sieć wentylacyjną. Ruch „Jas-Mos” posiadał powierzchniową stację odmetanowywania, która przed przekazaniem likwidowanego zakładu górnictwa do SRK S.A. została zatrzymana przez JSW S.A. i pierwotnie została przeznaczona do likwidacji. Ze względu na intensywne wydzielanie metanu do otamowanej przestrzeni zrobów w obrębie złoża „Moszczenica”, powstał tam zbiornik metanu. Istniało ryzyko migracji metanu ze zbiornika poprzez nieuszczelności górotworu, zaburzenia geologiczne lub nieuszczelny nadkład, co mogło stanowić zagrożenie dla bezpieczeństwa prowadzenia ruchu w sąsiednich kopalniach (wzrost zawartości metanu w czynnych wyrobiskach), zagrożenie bezpieczeństwa publicznego na powierzchni (przenikanie metanu do dolnych kondygnacji budynków) oraz zagrożenie dla środowiska naturalnego (emisja metanu, gazu cieplarnianego, do atmosfery). W związku z obserwowanym wzrostem koncentracji metanu za tamami izolacyjnymi oraz wzrostem stężeń w obiegowych prądach powietrza podczas spadków ciśnienia barometrycznego, SRK S.A. podjęła decyzję o ponownym uruchomieniu stacji odmetanowywania. Prowadzeniem ruchu stacji odmetanowania oraz serwisem odmetanowania, na podstawie zawartej umowy, zajmował się wyspecjalizowany przedsiębiorca.

⁷ Oceny częstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ tj. do dnia 31 lipca 2024 r.

⁹ Zgodnie z §5 Regulaminu Organizacyjnego SRK S.A. przyjętego Uchwałą nr 1632023/RN/IX Rady Nadzorczej SRK S.A. z dnia 12 maja 2023 r. „Jednostki organizacyjne tworzy się jako Oddziały Spółki zwane dalej Oddziałami. Oddziałami są wyodrębnione jednostki, wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego, wykonujące zadania w trakcie likwidacji oraz działania po zakończeniu likwidacji”. W skład ww. Oddziałów wchodziły: KWK „Jas-Mos -Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos”, KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jastrzębie III”, KWK „Pokój I - Pokój II” Ruch „Pokój I”, KWK „Pokój I – Pokój II” Ruch „Pokój II”, KWK „Boże Bary”, KWK „Brzeszcze Wschód”, KWK „Centrum”, KWK „Krupiński”, KWK „Makoszowy”, KWK „Mysłowice”, KWK „Mysłowice-Wesoła I”, KWK „Piekary I”, KWK „Rydułtowy I”, KWK „Śląsk”, KWK „Wieczorek I”, KWK „Wieczorek II”.

¹⁰ tj. 6 lutego 2024 r.

SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” nie posiadał koncesji na wydobywanie metanu jako kopaliny towarzyszącej. W związku z tym, odmetanowanie likwidowanych zakładów górniczych prowadzone było na podstawie art. 8 f ust. 1 ustawy o *funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego*, zgodnie z którym SRK S.A. w trakcie likwidacji zakładu górniczego może, w celu ochrony środowiska lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu likwidowanego zakładu górniczego, wydobywać metan bez uzyskania koncesji, o której mowa w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. - *Prawo geologiczne i górnicze*¹¹, w przestrzeni objętej planem ruchu likwidowanego zakładu górniczego. Pozyskany metan był następnie odsprzedawany w celu gospodarczego wykorzystania.

W okresie objętym kontrolą SRK S.A. prowadziła również likwidację KWK „Krupiński”, która formalnie została zlikwidowana 30 czerwca 2023 r. Wszystkie pokłady tej kopalni, podobnie jak pokłady Ruchów „Jas-Mos” i „Jastrzębie III”, zostały zaliczone do IV kategorii zagrożenia metanowego, zgodnie z regulacjami zawartymi w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 stycznia 2013 r. w *sprawie zagrożeń naturalnych w zakładach górniczych*¹². Odmetanowanie likwidowanego zakładu było prowadzone na podstawie koncesji nr 3/2013 z dnia 22 marca 2013 r. na wydobywanie węgla kamiennego i metanu jako kopaliny towarzyszącej ze złoża „Krupiński”, objętego obszarem górniczym „Suszec IV”. Koncesja jest ważna do 31 grudnia 2030 r. Ujmowany metan był w całości odsprzedawany na cele gospodarcze, w tym do produkcji energii elektrycznej oraz ciepła poprzez układy kogeneracyjne.

(akta kontroli str. 6-9, 240, 414)

Oddział Spółki – Centralny Zakład Odmetanowywania Kopalń¹³ obsługiwał 16 pompowni¹⁴, które odwadniały zlikwidowane kopalnie. Sześć z tych pompowni to pompownie głębinowe, w których, ze względu na zatopienie wyrobisk górniczych, nie występuje uwalnianie metanu do otoczenia. Pozostałe dziesięć to pompownie stacjonarne, charakteryzujące się bardzo ograniczoną ilością wyrobisk korytarzowych, w których emisja metanu ze złoża do powietrza kopalnianego praktycznie nie występuje. Spośród 16 zlikwidowanych kopalń, 14 było w przeszłości (w okresie czynnym) zakwalifikowanych jako zakłady niemetanowe. Dwa zakłady¹⁵ były natomiast zakładami metanowymi w okresie wydobywania węgla. Pompownia stacjonarna „Śląsk”, po zlikwidowanej w 2021 r. KWK „Śląsk”, była przewietrzana przez układ wentylacyjny Polskiej Grupy Górniczej S.A.¹⁶ KWK „Ruda” Ruch „Halemba”. Nieczynne rejon eksploatacyjne we wszystkich pompowniach stacjonarnych zostały odcięte tamami izolacyjnymi oraz korkami przeciwwybuchowymi. Miejsca, w których czynne wyrobiska przekopowe przecinają pokłady węgla, zostały zaizolowane spoiwem typu „torkret”, w celu wyeliminowania migracji powietrza w caliznę węglową i minimalizacji zagrożenia pożarowego. Izolacja

¹¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 1290. Dalej: „ustawa *Prawo geologiczne i górnicze*”.

¹² Dz. U. z 2021 r. poz. 1617. Zgodnie z § 8 rozporządzenia w podziemnych zakładach górniczych wydobywających węgiel kamienny ustala się cztery kategorie zagrożenia metanowego. Do I kategorii zagrożenia metanowego zalicza się udostępniony pokład lub jego część, jeżeli objętościowa ilość metanu pochodzenia naturalnego zawarta w jednostce wagowej w głębi calizny węglowej, zwana dalej „metanonośnością”, wynosi od 0,1 do 2,5 m³/Mg w przeliczeniu na czystą substancję węglową. Do II kategorii zagrożenia metanowego zalicza się udostępniony pokład lub jego część, jeżeli metanonośność jest większa niż 2,5 m³/Mg, lecz nie jest większa niż 4,5 m³/Mg w przeliczeniu na czystą substancję węglową. Do III kategorii zagrożenia metanowego zalicza się udostępniony pokład lub jego część, jeżeli metanonośność jest większa niż 4,5 m³/Mg, lecz nie jest większa niż 8 m³/Mg w przeliczeniu na czystą substancję węglową. Do IV kategorii zagrożenia metanowego zalicza się udostępniony pokład lub jego część, jeżeli metanonośność jest większa niż 8 m³/Mg w przeliczeniu na czystą substancję węglową lub zaistniał nagły wypływ metanu albo wyrzut metanu i skał.

¹³ Dalej: „CZOK”.

¹⁴ Stan na 31 grudnia 2023 r.

¹⁵ Zlikwidowana KWK „Śląsk” oraz KWK „Mysłowice”.

¹⁶ Zwanej dalej „PGG S.A.”

ta ograniczała również emisję metanu z pokładów węgla do czynnych wyrobisk pompowni Oddziału CZOK. Oddział CZOK nie posiadał urządzeń, otworów oraz rurociągów do odmetanowania. Szyby, które były likwidowane w ramach działalności CZOK, zostały zlikwidowane poprzez zasypianie, a utwory karbonu produktywnego zostały odizolowane w szybie od utworów nadkładu warstwą ilów lub glin, które tworzą skuteczną barierę dla migracji gazów z rury szybowej do atmosfery. Dodatkowo szyby zostały zamknięte płytą żelbetową. Większość z terenów, na których występowały zlikwidowane szyby zostały, zagospodarowane lub sprzedane przez SRK S.A., w związku z czym obecnie nie ma do nich dostępu.

(akta kontroli str. 19-20, 91b, 555)

2. Wpływ na działalność Spółki regulacji zawartych w *Rozporządzeniu metanowym*

W *Rozporządzeniu metanowym*, w sekcji dotyczącej emisji metanu z zamkniętych i opuszczonych podziemnych kopalń węgla, w art. 24 wskazano, że jego przepisy mają zastosowanie do emisji metanu z zamkniętych i opuszczonych podziemnych kopalń węgla, w których produkcji węgla zaprzestano po 3 sierpnia 1954 r.

Prezes Zarządu¹⁷ wyjaśnił, że w odniesieniu do SRK S.A. projekt *Rozporządzenia metanowego*, ustanawia przepisy wprowadzające obowiązek rozpoznania i ewidencjonowania potencjalnych źródeł emisji metanu, będących w zakresie odpowiedzialności Spółki, a następnie wykonywania dokładnych pomiarów, raportowania i weryfikacji emisji metanu z tych źródeł, jak również przepisy dotyczące ograniczania tych emisji, w tym w drodze prowadzenia badań mających na celu wykrywanie nieszczelności i naprawę oraz ograniczenia dotyczące uwalniania do atmosfery i spalania gazu w pochodni.

(akta kontroli str. 16,19)

Prezes Zarządu¹⁸ wskazał, że dotychczasowy obszar działalności SRK S.A. nie obejmował zakresu wymaganego przepisami *Rozporządzenia metanowego*, czyli ewidencji, kontroli, a w razie potrzeby monitoringu emisji metanu z likwidowanych i nieczynnych obiektów będących pod odpowiedzialnością Spółki, które mogą stanowić potencjalne źródła emisji metanu. Dodał, że na chwilę obecną nie można jednoznacznie określić zakresu działań, które należy podjąć, ani oszacować kosztów wdrożenia i realizacji wspomnianego rozporządzenia w Spółce. Biorąc jednak pod uwagę rozmiar majątku Spółki, obejmującego zlikwidowane zakłady górnicze i tereny po działalności górniczej oraz liczbę obiektów mogących stanowić potencjalne źródła emisji metanu, SRK S.A. nie jest w stanie samodzielnie sfinansować ani wdrożyć i realizować wymagań wynikających z przepisów *Rozporządzenia metanowego* ze środków własnych.

(akta kontroli str. 1015, 1019-1020)

3. Bariery w zakresie rozwoju technologii ograniczających emisję metanu do atmosfery poprzez jego wychwytywanie a następnie gospodarcze wykorzystanie

W Oddziale Spółki KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” metan wychwytywany przez stację odmetanowania był w całości przekazywany do elektrociepłowni EC „Moszczenica”, należącej do PGNiG Termika Energetyka Przemysłowa S.A. Natomiast w KWK „Krupiński” metan wychwytywany w procesie odmetanowania likwidowanej kopalni

¹⁷ Pełniący obowiązki w okresie od 22 listopada 2021 do 5 marca 2024 r.

¹⁸ Pełniący obowiązki od 2 kwietnia 2024 r. do nadal.

był kierowany do stacji odmetanowania, skąd przesyłano go do ciepłowni należącej również do PGNiG Termika Energetyka Przemysłowa S.A.

Jak wyjaśnił Prezes Zarządu SRK S.A.¹⁹, przypadki emisji metanu do atmosfery, które miały miejsce w obu likwidowanych kopalniach, były niezależne od Spółki i wynikały przede wszystkim z zakłóceń w odbiorze metanu do sieci przesyłowej. Zakłócenia te powodowały automatyczne uruchomienie systemu wydmuchu metanu na stacjach odmetanowania. Do sieci przesyłowej, którą Spółka dostarczała metan do elektrociepłowni, podawany był również metan z kopalń należących do Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A.²⁰. Kopalnie te posiadają stacje odmetanowania wyposażone w maszyny o większej mocy, pracujące na wyższych parametrach, takie jak sprężarki i dmuchawy, które odprowadzają metan z kopalni i wtłaczają go do sieci. Stacje te mają wyższe parametry niż stacja należąca do Oddziału KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III”.

Prezes Zarządu SRK S.A. wyjaśnił, że aby całkowicie wyeliminować przypadki emisji metanu do atmosfery, konieczne byłoby wprowadzenie rozwiązań umożliwiających zagospodarowanie lub „magazynowanie” metanu, który jest obecnie wydmuchiwany. Przykładami takich rozwiązań mogą być zbiorniki gazu, stacje skraplania lub sprężania gazu itp.

Dodatkowo, w przypadku KWK „Krupiński”, emisje metanu do atmosfery były związane z uwalnianiem się metanu wraz z powietrzem przez szyb wentylacyjny oraz ewentualnymi stratami wynikającymi z wydmuchu metanu na stacji odmetanowania.

(akta kontroli str. 16, 19-20, 555)

4. Prace nad zmianą modelu działalności Spółki w związku z koniecznością ograniczenia emisji metanu, wynikającą z unijnej strategii metanowej

W myśl art. 25 *Rozporządzenia metanowego* do 5 sierpnia 2025 r. państwa członkowskie zostały zobowiązane do ustanowienia i podania do publicznej wiadomości wykazu wszystkich zamkniętych podziemnych kopalń węgla i opuszczonych podziemnych kopalń węgla znajdujących się na ich terytorium lub podlegających ich jurysdykcji, w których zaprzestano działalności po dniu 3 sierpnia 1954 r., zgodnie z metodyką określoną w załączniku VIII część 1 i z uwzględnieniem co najmniej elementów określonych w tym załączniku. Z kolei od 5 maja 2026 r. ustanowiono obowiązek dokonywania pomiaru emisji metanu we wszystkich zamkniętych i opuszczonych podziemnych kopalniach węgla, w których zaprzestano działalności po dniu 3 sierpnia 1954 r.

W celu przygotowania SRK S.A. do realizacji przepisów projektu *Rozporządzenia metanowego*, Zarząd Spółki podjął m.in. następujące działania, obejmujące:

- ustalenie przedsięwzięć w celu przygotowania Spółki do wprowadzenia ww. przepisów oraz sposobu prowadzenia nadzoru i kontroli realizacji tych przedsięwzięć;
- dokonanie wstępnej ewidencji miejsc, które mogą być potencjalnymi źródłami emisji metanu, przejętych przez SRK S.A. lub zlokalizowanych na terenach przekazanych do Spółki. Dotyczyło to głównie czynnych, nieczynnych i zlikwidowanych: szybów, otworów wiertniczych wykonanych z powierzchni, urządzeń i instalacji metanowych oraz miejsc występowania nieciągłości geologicznych mogących być źródłami migracji metanu na powierzchnię terenu;

¹⁹ Pełniący obowiązki w okresie od 22 listopada 2021 r. do 5 marca 2024 r.

²⁰ Zwanej dalej „JSW S.A.”

- dokonanie rozpoznania w zakresie własności i odpowiedzialności Spółki za zewidencjonowane potencjalne źródła emisji metanu;
- wprowadzenie procedury kontroli i dokumentowania potencjalnych źródeł emisji metanu w SRK S.A.

(akta kontroli str. 21-24, 87-215)

Prezes Zarządu SRK S.A. zarządzeniem nr 13/2023 z dnia 6 marca 2023 r. w sprawie przygotowania SRK S.A. do wdrożenia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie redukcji emisji metanu w sektorze energetycznym oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2019/942²¹, powołał Zespół ds. koordynacji działań w zakresie wdrożenia Rozporządzenia metanowego.

(akta kontroli str. 87-90d)

Do zadań Zespołu należało:

- podejmowanie z ramienia Spółki inicjatyw i prowadzenie działań dotyczących wprowadzania i realizacji przepisów *Rozporządzenia metanowego*, współpraca w tym zakresie z innymi firmami i instytucjami;
- przygotowanie i koordynacja działań w zakresie wdrożenia w Spółce ww. rozporządzenia;
- przygotowanie i przedstawienie Zarządowi SRK S.A. raportów i sprawozdań w przedmiotowym zakresie.

Dodatkowo, zgodnie z zarządzeniem nr 9/2024 r., do zadań Zespołu będzie należała ocena przygotowania poszczególnych Oddziałów Spółki do realizacji przepisów *Rozporządzenia metanowego*.

(akta kontroli str. 87, 90a-90b)

Zgodnie z ww. zarządzeniami w każdym z Oddziałów Spółki, Kierownik Ruchu Zakładu Górniczego zobowiązany został do powołania „Zespołu do spraw wdrożenia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie redukcji emisji metanu (...)”.

(akta kontroli str. 87, 90a-90b)

Do zadań Zespołów powołanych w Oddziałach Spółki należało:

- dokonanie szczegółowej analizy projektu *Rozporządzenia metanowego* wraz z załącznikami;
- dokonanie inwentaryzacji obiektów i miejsc będących w majątku Oddziału, zgodnie z wymaganiami projektowanego *Rozporządzenia metanowego*. Przygotowanie dokumentacji w przedmiotowym zakresie;
- opracowanie, weryfikacja i składanie uwag do projektu *Rozporządzenia metanowego*;
- przygotowanie propozycji sposobu i procedur wykonywania pomiarów metanu;
- analiza i wstępne oszacowanie kosztów związanych z wejściem w życie *Rozporządzenia metanowego*;
- analiza ryzyk związanych z wejściem w życie *Rozporządzenia metanowego*;

²¹ Zmieniony Zarządzeniem nr 9/2024 Prezesa Zarządu SRK S.A. z dnia 20 lutego 2024 r.

- przygotowanie materiałów i dokumentów niezbędnych do prac związanych z wdrożeniem w Spółce *Rozporządzenia metanowego*.

(akta kontroli str. 88-89, 90b)

Na podstawie zarządzenia nr 13/2023 Prezesa Zarządu SRK S.A. z dnia 6 marca 2023 r., Kierownicy Ruchów Zakładów Górniczych należących do SRK S.A.²² wydali zarządzenia dotyczące przygotowania Oddziałów Spółki do wdrożenia projektu *Rozporządzenia metanowego*. Wyznaczyli także osoby odpowiedzialne za przygotowanie Oddziałów oraz powołali w Oddziałach należących do SRK S.A. zespoły ds. wdrożenia ww. rozporządzenia.

(akta kontroli str. 91-108, 207-229)

Kierownicy Oddziałów realizując postanowienia zarządzenia nr 13/2023 Prezesa Zarządu SRK S.A., opracowali i wydali zarządzenia dotyczące pomiarów metanu z miejsc, z których może się on uwalniać, tj.:

- Zarządzenie nr 2/2023 r. z dnia 21 kwietnia 2023 r. Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III”, zgodnie z którym do dnia 29 września 2023 r. dla terenów zamkniętych i nieczynnych kopalń oraz kopalń w likwidacji, należących do Oddziału lub będących w zakresie odpowiedzialności Oddziału należało przygotować i skompletować dokumentację i materiały określone w Załączniku VII Części 1 do *Rozporządzenia metanowego*, w tym m.in. wyniki pomiarów stężenia metanu we wszystkich sztybach użytkowanych przez kopalnię w czasie jej działania, nieużywanych przewodach odprowadzających gaz, nieużywanych odwiertach do celów odmetanowania, wychodniach, identyfikowalnych pęknięciach warstw na terenie kopalni lub związanych ze złożami węgla eksploatowanymi uprzednio przez kopalnię, innych zarejestrowanych potencjalnych punktowych źródłach emisji. Ponadto ww. Zarządzeniem powołano „Zespół pomiarowy do przygotowania i prowadzenia dokumentacji pomiarów oraz przeprowadzenia kontroli i wykonywania pomiarów metanu w miejscach, które są potencjalnymi źródłami emisji metanu”. Zarządzenie regulowało zasady, zgodnie z którymi należało przeprowadzić pomiary, częstotliwość pomiarów (dwa razy w kwartale), wzór protokołu z kontroli potencjalnego źródła emisji metanu. W okresie od czerwca 2023 r. do lutego 2024 r. przeprowadzono pomiary elementów (obiektów) potencjalnych źródeł emisji metanu²³. Z przeprowadzonych pomiarów każdorazowo sporządzono protokoły, w których zapisano, iż nie stwierdzono miejsc wydzielania się metanu.

(akta kontroli str. 112-194)

- Zarządzenie nr 18/2023 z dnia 24 kwietnia 2023 r. Kierownika Ruchu Zakładu Górniczego Oddział KWK „Pokój I - Pokój II” powołano zespół ds. pomiarów metanu z miejsc, z których mógł się on wydobywać oraz określono zasady

²² Oddział KWK „Wieczorek II” – zarządzenie nr 1/2023 z dnia 6 marca 2023 r.; Oddział Centralny Zakład Odwadniania Kopalń – zarządzenie nr 22/2023 z dnia 16 marca 2023 r.; Oddział KWK w Bytomiu „Centrum” – zarządzenie nr 2/2023 z dnia 17 marca 2023 r.; Oddział w Rudzie Śląskiej KWK „Pokój I – Pokój II” – zarządzenie nr 14A/2023 z dnia 10 marca 2023 r.; Oddział KWK „Krupiński” – zarządzenie nr 13/2023 z dnia 6 marca 2023 r.; Oddział KWK „Jas-Mos- Jastrzębie III” – zarządzenie nr 1/2023 z dnia 7 marca 2023 r.; Oddziału SRK S.A. w Dąbrowie Górniczej Kopalnie Węgla Kamiennego w Całkowitej Likwidacji – zarządzenie nr 5/2023 z dnia 10 marca 2023 r.

²³ Zlikwidowany Szyb Głowacki, zlikwidowany Szyb Leon III, zlikwidowany Szyb Sz/L Mos I, zlikwidowany Szyb Sz/U Mos II, zlikwidowany Szyb Sz/W Mos VI, zlikwidowany Szyb Sz/W Mos VIII, zlikwidowany Szyb Jas II (dawniej Sz/U Jas II), zlikwidowany Szyb Jas V (dawniej Sz/M-P Jas V), zlikwidowany Szyb Jas VI (dawniej Sz/W Jas VI), zlikwidowany otwór wielkośrednicowy II/1964, zlikwidowany Szyb Jedłownik I, zlikwidowany Szyb Jedłownik II, zlikwidowany Szyb Jedłownik III, zlikwidowany szyb Kokoszyce.

i częstotliwość ich prowadzenia. Zespół pomiarowy w dniu 25 maja 2023 r. przeprowadził pomiary w miejscach oraz obiektach zlikwidowanych (szyby, otwory), z których istniała możliwość wydostawania się metanu. Z przeprowadzonych pomiarów sporządził raport, w którym podano, że na podstawie wykonanych pomiarów w badanych miejscach nie stwierdzono stężeń metanu.

(akta kontroli str. 195-206)

Z przekazanych przez Oddziały SRK S.A. wykazów obiektów i miejsc należących do ich majątku, a wyznaczonych w *Rozporządzeniu metanowym* wykazano:

- cztery szyby wentylacyjne czynne²⁴, w których prowadzona była kontrola zawartości metanu;
- 28 szybów wentylacyjnych zlikwidowanych. Dla 13 z nich prowadzono kontrolę metanu;
- sześć szybów wdechowych czynnych, przy czym dla dwóch prowadzona była kontrola metanu;
- 28 szybów wdechowych zlikwidowanych, przy czym dla 18 obiektów prowadzona była kontrola metanu;
- dwie czynne stacje odmetanowywania, w których prowadzona była kontrola stężeń metanu²⁵;
- sześć przewodów odprowadzających metan czynnych, przy wszystkich prowadzono kontrolę metanu;
- jeden nieużywany przewód odprowadzający metan;
- jeden odwiert do celów odmetanowania (czynny), w którym prowadzony był pomiar metanu;
- wychodnie - jedna sztuka;
- pięć innych zarejestrowanych potencjalnych źródeł emisji metanu, przy czym w przypadku dwóch obiektów przeprowadzono kontrolę metanu.

(akta kontroli str. 109-111)

Spółka nie przedłożyła w trakcie niniejszej kontroli analizy i wstępnego oszacowania kosztów związanych z wejściem w życie *Rozporządzenia metanowego*.

Wiceprezes Zarządu SRK S.A. wyjaśnił, że w wyniku prac Zespołów ustalono, że w SRK S.A. wstępne oszacowanie kosztów związanych z wejściem w życie ww. rozporządzenia jest praktycznie niemożliwe, co wynikało m.in. z następujących przesłanek:

- brak możliwości jednoznacznego określenia zakresu zaangażowania SRK S.A. w realizację *Rozporządzenia metanowego*, z powodu braku krajowych przepisów wykonawczych do ww. rozporządzenia;
- nieokreślenie przez organy Unii Europejskiej metodologii kontroli emisji metanu (emisja ma być podawana w tonach), jak również organizacji systemu ewidencji emisji metanu oraz kontroli potencjalnych źródeł emisji etanu;

²⁴ Staszic w KWK Centrum, Jas IV w KWK „Jastrzębie” później KWK „Jas-Mos”, Giszowiec w KWK „Wieczorek”, Lech II w KWK „Pokój”.

²⁵ Stacja odmetanowania przy szybie Jas VI – KWK „Jas-Mos” i stacja odmetanowania KWK „Krupiński”.

- dotychczasowe ramy działalności i odpowiedzialności SRK S.A. nie obejmują zakresu określonego przepisami ww. rozporządzenia i jego wdrożenie wymagało będzie realizacji stosownych, trudnych do przewidzenia i oszacowania przedsięwzięć organizacyjnych i finansowych;
- wielkość majątku Spółki powoduje trudności w zlokalizowaniu i zewidencjonowaniu wszystkich, należących do Spółki, potencjalnych źródeł emisji metanu, zdefiniowanych w *Rozporządzeniu metanowym*;
- brak rozpoznania w zakresie występowania emisji metanu na obszarze należącym do Spółki. W przypadku stwierdzenia emisji metanu rozporządzenie wymaga wprowadzenia kontroli emisji metanu za pomocą urządzeń o pomiarze ciągłym, co wiąże się z poważnymi przedsięwzięciami organizacyjnymi i finansowymi;
- brak ofert firm zewnętrznych, dotyczących świadczenia usług spełniających w pełni wymagania *Rozporządzenia metanowego* w zakresie prowadzenia kontroli i ewidencji zarówno potencjalnych, jak i występujących źródeł emisji metanu.

(akta kontroli str. 87-98, 1060-1062)

Przewodniczący Zespołu ds. koordynacji działań w Spółce związanych z wdrożeniem *Rozporządzenia metanowego* wyjaśnił, że będąc członkiem tego Zespołu w okresie od marca 2023 r. do lutego 2024 r., nie brał udziału w przygotowywaniu ani przedstawianiu Zarządowi SRK S.A. raportów i sprawozdań z prac Zespołu. Dodał, że ze spotkań sporządzano notatki zawierające ustalenia, które były podsumowywane na posiedzeniach. W ramach sieci informatycznej Spółki utworzono folder dostępny dla członków Zespołu oraz Przewodniczących Zespołów w poszczególnych Oddziałach, do którego wprowadzane były materiały i informacje dotyczące realizacji ustaleń Zespołu przez Oddziały. Ponadto raporty i sprawozdania z posiedzeń Zespołu były ustnie przedstawiane Zarządowi SRK S.A. przez członków kierownictwa Biura Zarządu, którzy zostali powołani do składu Zespołu.

(akta kontroli str. 1080-1099)

5. Zaimplementowanie do dokumentów strategicznych Spółki działań określonych w *Programie dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*, w tym w szczególności w obszarze gospodarczego wykorzystania metanu emitowanego z likwidowanych kopalń węgla kamiennego

Jednym z celów szczegółowych *Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce*²⁶, odnoszącym się do kwestii zagospodarowania metanu kopalnianego, był cel nr V: „Zmniejszenie oddziaływania sektora górnictwa węgla kamiennego na środowisko oraz zwiększenie wykorzystania odpadów wydobywczych i kopalin towarzyszących”. Oczekiwanym efektem realizacji powyższego celu szczegółowego miało być zwiększenie wykorzystania metanu z pokładów węgla do celów energetycznych. *Program dla górnictwa* zakładał, że po wypracowaniu odpowiedniej technologii pozyskiwania, można w ten sposób pozyskać nowe niekonwencjonalne źródło gazu ziemnego. W *Programie dla górnictwa* wskazano m.in., że rozwój lokalnych systemów kogeneracyjnych, dla których paliwem jest metan z pokładów węgla pozyskiwany w czasie eksploatacji węgla, powinien w skuteczny sposób

²⁶ Program obejmuje okres do 2030 r. i prezentuje kierunki transformacji sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce wraz z celami i działaniami niezbędnymi dla ich osiągnięcia. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 23 stycznia 2018 r. uwzględnia korekty przyjęte przez Radę Ministrów 30 września 2019 r., 11 stycznia 2022 r. oraz 27 października 2022 r. Stan zgodnie z ostatnią aktualizacją Programu. Dalej: *Program dla górnictwa*.

ograniczyć negatywne skutki emisji metanu do atmosfery, pozwalając równocześnie na uzyskanie przez spółki węglowe dodatkowych przychodów lub na obniżenie ponoszonych kosztów produkcji energii (produkcja energii na własne potrzeby).

W Spółce powołano Pomocniczy Komitet Sterujący ds. Górnictwa na mocy zarządzenia nr 23/2018 Prezesa Zarządu SRK S.A. z dnia 22 czerwca 2018 r. wraz z późniejszymi aneksami. W skład Komitetu wchodziło od sześciu do dziesięciu pracowników Spółki, w tym trzech przedstawicieli związków zawodowych. Zgodnie z § 2 tego Zarządzenia, zadaniem Komitetu było wspieranie działań Komitetu Sterującego ds. Górnictwa przy Ministrze Energii oraz monitorowanie realizacji *Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce* w zakresie dotyczącym SRK S.A. Z kolei § 5 Zarządzenia zobowiązywał Przewodniczącego Komitetu do przedstawiania Zarządowi Spółki comiesięcznych raportów z realizacji zadań.

Ustalenia kontroli wykazały, że w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 16 marca 2022 r. nie odbyło się żadne posiedzenie członków Komitetu. Ponadto, Przewodniczący Komitetu nie przedstawiał Zarządowi Spółki comiesięcznych informacji o zrealizowanych zadaniach.

(akta kontroli str. 658-662)

Dyrektor ds. Likwidacji Kopalń, Przewodniczący Pomocniczego Komitetu Sterującego SRK S.A., wyjaśnił, że w omawianym okresie Komitet Sterujący ds. Górnictwa przy Ministrze Energii nie zwrócił się do Pomocniczego Komitetu Sterującego przy SRK S.A. z prośbą o podjęcie jakichkolwiek działań. Dodał również, że w Spółce nie wystąpiły żadne anomalie związane z pozyskiwaniem i gospodarczym wykorzystaniem metanu ani z funkcjonowaniem stacji odmetanowania w Oddziałach SRK S.A. W związku z tym w analizowanym okresie nie zaistniały okoliczności, które wymagałyby zwołania posiedzenia Pomocniczego Komitetu Sterującego.

Dyrektor wyjaśnił także, że wszystkie bieżące informacje dotyczące działań likwidacyjnych i polikwidacyjnych były przekazywane Zarządowi Spółki podczas cotygodniowych odpraw z Dyrektorami wszystkich komórek organizacyjnych. Większość członków Pomocniczego Komitetu Sterującego SRK S.A. to Dyrektorzy Biur, którzy brali udział w tych naradach. Dodał również, że zapisy w *Programie dla górnictwa* nie precyzowały jednoznacznie, w jakich przypadkach należy zwoływać posiedzenia Pomocniczych Komitetów Sterujących, dlatego nie podejmowano działań w tym zakresie.

(akta kontroli str. 546-551, 658-662)

Aneks nr 4 z dnia 17 maja 2022 r. do wyżej cytowanego zarządzenia nr 23/2018 wprowadzono zmiany w § 5, który otrzymał brzmienie: „Przewodniczący Komitetu zobligowany jest do niezwłocznego złożenia Zarządowi Spółki informacji z realizacji podjętych działań, w przypadku gdy: (-) Pomocniczy Komitet Sterujący Spółki podjął działania wspierające Komitetu przy Ministrze Aktywów Państwowych, (-) przygotowana zostanie informacja o realizacji Programu dla sektora górnictwa węgla kamiennego w Polsce, która corocznie przesyłana jest do Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. Oddział w Katowicach, (-) podjęte zostaną inne działania Pomocniczego Komitetu Sterującego w SRK S.A.”

Kontrolującemu przedłożono jeden protokół ze spotkania Pomocniczego Komitetu Sterującego SRK S.A. z dnia 20 maja 2022 r., którego celem było omówienie pisma Ministerstwa Aktywów Państwowych dotyczącego przekazania informacji o realizacji przez Spółkę *Programu dla górnictwa* za 2021 r. Na spotkaniu omówiono zakres prac do wykonania, a Przewodniczący Pomocniczego Komitetu Sterującego SRK S.A.

przydzielił prace (cel szczegółowy II, V, VI, VII, IX, X *Programu dla górnictwa*) Dyrektorom Biur lub Oddziałów, celem przygotowania materiałów i zestawień.

(akta kontroli str. 546-551)

Przewodniczący Pomocniczego Komitetu Sterującego SRK S.A. w złożonych wyjaśnieniach podał, że po ww. okresie Pomocniczy Komitet Sterujący SRK S.A. spotkał się:

- 17 marca 2022 r. w związku z pismem z Ministerstwa Aktywów Państwowych²⁷ w sprawie przygotowania tablic zagregowanych na poziomie Spółki, dotyczących projekcji techniczno-ekonomicznych na lata 2022-2025 z uwzględnieniem perspektywy do 2030 r. oraz poziomu ich wykonania w 2021 r.;
- 26 kwietnia 2023 r. w związku z pismem z Ministerstwa Aktywów Państwowych²⁸ w sprawie przekazania zagregowanych na poziomie Spółki danych techniczno-ekonomiczno-finansowych oraz inwestycyjnych za 2022 r., które odbyło się w formie wideokonferencji;
- 9 kwietnia 2024 r. w związku z pismem Ministerstwa Przemysłu²⁹, dotyczącym przygotowania danych techniczno-ekonomiczno-finansowych oraz inwestycyjnych za 2023 r., celem omówienia podziału prac na poszczególne komórki organizacyjne.

Z ww. spotkań nie sporządzono protokołu.

(akta kontroli str. 659-671)

W okresie od 17 maja 2022 r. do 6 lutego 2024 r. Przewodniczący Pomocniczego Komitetu Sterującego SRK S.A. realizując §5 zarządzenia Prezesa SRK S.A. nr 23/2018, przedłożył Zarządowi Spółki:

- informację o podjętych działaniach Pomocniczego Komitetu Sterującego realizowanych w maju 2022 r. (z dnia 23 czerwca 2022 r.), w której informowano o posiedzeniu Komitetu, którego celem było ustalenie podziału prac pomiędzy komórki organizacyjne Spółki w związku z pismem Ministerstwa Aktywów Państwowych dot. realizacji przez SRK S.A. *Programu dla górnictwa* za 2021 r.;
- informację o podjętych działaniach Pomocniczego Komitetu Sterującego realizowanych w maju 2023 r. (z dnia 25 sierpnia 2023 r.), informując, iż w maju 2023 r. Komitet realizował działania związane z monitoringiem i ewaluacją *Programu dla górnictwa* w zakresie przygotowania danych techniczno-ekonomiczno-finansowych i inwestycyjnych na poziomie Spółki za 2022 r.;
- informację o podjętych działaniach Pomocniczego Komitetu Sterującego realizowanych w kwietniu 2024 r. (z dnia 7 maja 2024 r.), informując o przygotowaniu i przesłaniu do ARP S.A. Oddział w Katowicach danych techniczno-ekonomiczno-finansowych oraz inwestycyjnych Spółki za 2023 r.

(akta kontroli str. 659-671, 1074-1077)

Pełniący obowiązki Prezesa Zarządu SRK S.A. wyjaśnił, że przedstawiciele Spółki nie otrzymywali zaproszeń i nie uczestniczyli w posiedzeniach Komitetu Sterującego do spraw górnictwa przy Ministrze Energii, a od stycznia 2022 r. przy Ministrze Aktywów

²⁷ Znak nr DGA.I.4000.2.2022IK: 688960 z dnia 15 marca 2022 r.

²⁸ Znak nr DGH.I.4000.1.2023, IK: 829082.

²⁹ DGA.I.270.2024.

Państwowych i tym samym nie wchodził w skład stałej grupy roboczej o charakterze doradczo-opiniującym. Ponadto, Prezes Zarządu SRK S.A. dodał, że ze względu na osiągnięte wyniki, jak i znikomy udział ujętego metanu przez SRK S.A. w porównaniu do funkcjonujących zakładów górniczych, Pomocniczy Komitet Sterujący działający na podstawie zapisów wprowadzonego zarządzenia Prezesa Zarządu SRK S.A. nr 23/2018 z dnia 22 czerwca 2018 r. wraz z czterema aneksami, podejmuje działania w przypadku zaistnienia istotnych zmian w funkcjonowaniu modelu zagospodarowania metanu bądź zaistniałych sytuacji nieprzewidzianych.

(akta kontroli str. 529-530)

Zgodnie ze Strategią Spółki, jednym z celów strategicznych Spółki było zabezpieczenie kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym oraz pożarowym. Działanie to wynikało wprost z dyspozycji art. 129 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze*³⁰, zgodnie z którym w przypadku likwidacji zakładu górniczego, w całości lub w części, przedsiębiorca jest obowiązany przedsięwziąć niezbędne środki chroniące wyrobiska sąsiednich zakładów górniczych. W związku z powyższymi dokumentami strategicznymi Spółki, które odnosiły się do zagadnień związanych z gospodarczym wykorzystaniem metanu, były programy likwidacji poszczególnych kopalń. Analizą objęto programy likwidowanych w okresie objętym kontrolą kopalń, w których metan był gospodarczo wykorzystywany, tj.:

1) Oddział KWK „Krupiński”:

W okresie objętym kontrolą obowiązywały trzy wersje *Programu likwidacji KWK „Krupiński”*. W dniu 25 kwietnia 2017 r.³¹ Minister Energii, na podstawie rozporządzenia w sprawie dotacji budżetowej przeznaczonej na finansowanie likwidacji kopalń, działań wykonywanych po zakończeniu likwidacji, naprawiania szkód wywołanych ruchem zakładu górniczego oraz zabezpieczenia kopalń sąsiednich przed zagrożeniem wodnym, gazowym i pożarowym, zaakceptował "kierunkowo" Program likwidacji KWK „Krupiński” na lata 2017-2020, przedstawiony przez SRK S.A., który zakładał zakończenie likwidacji kopalni do 31 grudnia 2020 r.

Pismem z 5 sierpnia 2019 r.³² Minister Energii zaakceptował aneks nr 1 do tego programu, a pismem z 16 czerwca 2021 r.³³ Minister Aktywów Państwowych zaakceptował aneks nr 2. W aneksach dokonano korekty terminów i kosztów zakończenia poszczególnych zadań oraz zmieniono termin zakończenia procesu likwidacji kopalni, odpowiednio na 31 grudnia 2021 r. i 30 czerwca 2023 r. Na podstawie akceptacji aneksów przez Ministra Energii i Ministra Aktywów Państwowych opracowano dwie aktualizacje *Programu likwidacji KWK „Krupiński”* odpowiednio na lata 2017-2021 oraz 2017-2023.

(akta kontroli str. 230-297)

W *Programie likwidacji KWK „Krupiński”* odnośnie do zagrożenia metanowego podano m.in., że wszystkie pokłady KWK „Krupiński” w granicach obszaru górniczego „Suszec IV” zaliczono do IV kategorii zagrożenia metanowego. Z opracowania zleconego przez JSW S.A. dotyczącego pozyskania metanu w czasie likwidacji kopalni wynikało, że metanowość kopalni po zaprzestaniu wydobywania zmniejszy się. Natomiast duży obszar górniczy oraz głębokość likwidacji³⁴ powoduje, że układ

³⁰ Dz. U z 2024 r. poz. 1290.

³¹ Pismem znak DGA.II.427.77.2017 IK.93466, w którym stwierdzono: *akceptuję kierunkowo m.in. pod warunkiem opracowania aktualizacji programu likwidacji na lata 2017-2021.*

³² Pismo z 5 sierpnia 2019 r., znak DGA.II.427.65.2019 IK: 306832.

³³ Pismo z 16 czerwca 2021 r., znak DGA.II.4170.86.2021 IK:594634.

³⁴ od poz. 220 do poz. 1020.

wentylacyjny likwidowanej kopalni będzie wrażliwy na wszelkie zmiany ciśnienia atmosferycznego. Skutkiem tego będzie wydzielanie się znacznych ilości metanu z otamowanej części złoża do sieci wentylacyjnej poprzez szczeliny i spękania powstałe w wyniku zakończonej eksploatacji.

Rozpoznanie zagrożenia metanowego prowadzono na bieżąco poprzez kontrolę zawartości metanu w ustalonych punktach pomiarowych, przeprowadzaną zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Ministra Energii z dnia 23 listopada 2026 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących prowadzenia ruchu podziemnych zakładów górniczych³⁵ i instrukcjami kopalnianymi.

(akta kontroli str. 240-241, 388-399)

Dla likwidacji KWK „Krupiński” opracowane zostały Projekty techniczne likwidacji szybu I, II i III. W opracowanym przez GIG PIB dla Oddziału KWK „Krupiński” dokumencie pn. „Projekt technicznej likwidacji szybu I” zapisano, że najpoważniejszym zagrożeniem dla likwidacji szybów I, II i III Oddziału KWK Krupiński jest występujący stan zagrożenia metanowego³⁶. W ww. projekcie podano, że odmetanowanie w tej kopalni prowadzone było z ujęć metanu spoza tam izolacyjnych. Metan ujmowany był w wyrobiskach lub w zrobach położonych na wszystkich poziomach udostępniających. Stacja odmetanowania była zlokalizowana w pobliżu szybów głównych. Ujęta systemem odmetanowania mieszanina metanowo - powietrzna była doprowadzona z podziemia kopalni dwoma rurociągami o średnicach 500 mm i 400 mm, umieszczonymi w szybie III.

Z kolei z opracowania pn. „Prognoza wydzielania i ujęcia metanu z wyrobisk likwidowanej KWK „Krupiński” przy różnych wariantach jej likwidacji”³⁷ wynikało, że:

- po okresie 2,9 roku, kiedy to wyrobiska i zrobby poniżej poziomu 820 m ulegną zalaniu wydzielanie metanu ulegnie zmniejszeniu z uwagi na ograniczenie desorpcji metanu z istniejących warstw węgla do wartości około 30 m³CH₄/min w wariantach I i II;
- przy dalszym podnoszeniu się zwierciadła wody do poziomu 620 m zapełnieniu wodą ulegną zrobby i chodniki, a ujęcie metanu ulegnie zmniejszeniu do poziomu 10 m³CH₄/min. Okres ten wynosił będzie około dwa lata;
- po wypełnieniu zrobów do poziomu 420 m wydzielanie metanu zmniejszy się do 6 m³CH₄/min. Okres ten zostanie osiągnięty po dalszych trzech latach;
- ujęcie metanu w ciągu sześciu lat od zaprzestania eksploatacji górniczej może wynosić od 113 mln m³CH₄ do 152 mln m³CH₄;
- podnoszące się zwierciadło wody w zrobach i wyrobiskach korytarzowych wypychało metan z pustek, do których wpływać będzie woda. Zjawisko to, będzie przyczyniać się również do nierównomierności źródeł ujęcia metanu oraz może powodować wypychanie metanu do czynnych wyrobisk kopalnianych na danym etapie likwidacji.

(akta kontroli str. 298-353, 727-779)

Zgodnie z analizami wykonanymi przez Zespół ds. opracowania koncepcji pozyskiwania i zagospodarowania metanu w trakcie i po zakończeniu likwidacji KWK „Krupiński”, w trakcie likwidacji szybów technicznie możliwe będzie prowadzenie

³⁵ Dz. U. poz. 1118.

³⁶ W kopalni prowadzono eksploatację węgla kamiennego od 1983 r. wykorzystując trzy szyby: I oraz II, które były szypami wdechowymi i szyb III, który był szypem wydechowym (wentylacyjnym).

³⁷ wykonanego na zlecenie Jastrzębskiej Spółki Węglowej S.A. w lutym 2017 r.

odmetanowania poprzez otwory T1/90 i TP1 oraz rurociąg metanowy o średnicy 200 mm, który należy zabudować w przewiercie pod boczną koleją. Rurociąg ten połączy otwór TP1 usytuowany w budynku pyłów dymnicowych z rurociągiem o średnicy 400 mm zabudowanym na estakadzie i doprowadzonym do stacji odmetanowania KWK „Krupiński”. Nowy system odmetanowania, pracujący bez korzystania z rurociągów szybowych, musiał być uruchomiony przed rozpoczęciem równoległej likwidacji szybów II i III.

Natomiast w opracowanym programie likwidacji Szybu nr II podano, że w trakcie zasypywania szybu II konieczne będzie prowadzenie odmetanowania kopalni.

(akta kontroli str. 240-241, 326-340, 727-779)

Założenia przyjęte dla sposobu likwidacji szybów I, II i III odnośnie do postępowania z metanem przedstawiały się następująco:

- przed rozpoczęciem zasypywania szybu I, istniejące pola metanowe zostaną odizolowane od rejonu likwidowanych szybów poprzez wykonanie korków izolacyjnych;
- do czasu zakończenia likwidacji szybu I i momentu rozpoczęcia likwidacji szybów II i III, istniejący system odmetanowania kopalni zostanie przełączony na nową instalację, która umożliwi prowadzenie odmetanowania w trakcie likwidacji szybów.

(akta kontroli str. 298-353)

SRK S.A. Oddział w Suszcu na czas likwidacji szybu I, II i III posiadał opracowane przez Nadsztygara Wentylacji KWK „Krupiński” i zatwierdzone przez Pełnomocnika Zarządu Dyrektora Oddziału KWK „Krupiński” Instrukcje prowadzenia kontroli i dokumentowania zagrożenia metanowego przez osoby dozoru ruchu, przodowych i metanarzy oraz sposoby postępowania w przypadku wystąpienia przekroczenia dopuszczalnych stężeń metanu w czasie likwidacji szybu (I, II i III). Instrukcje regulowały m.in.: zasady kontroli zawartości metanu, w tym miejsca i częstotliwość wykonywania pomiarów metanu, dokumentowanie wyników pomiarów, zasady postępowania w przypadku stwierdzenia zagrożenia.

(akta kontroli str. 354-371)

2) Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III”

W okresie objętym kontrolą obowiązywał „Program Likwidacji KWK „Jas-Mos - Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” na lata 2016-2025” i Aktualizacja Programu Likwidacji zakładu górniczego KWK Jas-Mos Jastrzębie III” Ruch Jas-Mos-Jastrzębie III” w latach 2022-2025”, zgodnie z którym termin likwidacji zakładu górniczego wyznaczono do 31 grudnia 2025 r. W ww. programie podano, że wszystkie pokłady na obszarze górniczym „Jas-Mos” zostały decyzją Dyrektora UOG w Rybniku³⁸ zaliczone do IV kategorii zagrożenia metanowego.

Zagrożenie metanowe w wyrobiskach należących do Oddziału KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” ograniczano przez ujmowanie metanu zza tam izolacyjnych, z zaizolowanych wyrobisk byłego obszaru górniczego „Moszczenica” na poz. 240m, przez szczelną izolację likwidowanych wyrobisk tamami izolacyjnymi o konstrukcji i parametrach dobranych do występujących warunków, poprzez doszczelnienie górotworu w miejscach stwierdzonych wzrostów metanu oraz poprzez doprowadzenie do wyrobisk odpowiednich ilości powietrza.

³⁸ I.dz. 010-730/0003/99/02329/MW.

Zgodnie z ww. Programem likwidacji w likwidowanej, oznaczonej części Oddziału KWK „Jas-Mos” nie będą prowadzone roboty górnicze i nie przewiduje się oznaczania metanonośności pokładów węgla lub ich części. Z uwagi na brak robót przygotowawczych i eksploatacyjnych nie przewidywano wzrostu zagrożenia metanowego w likwidowanej oznaczonej części zakładu górniczego. Zagrożenie metanowe w Oddziale „Jas-Mos” wg ww. Programu ograniczane miało być głównie przez doprowadzenie do wyrobisk odpowiedniej ilości powietrza. W przypadku istotnej zmiany warunków metanowych, Kierownik Działu Wentylacji miał ustalić sposób zwalczania zagrożenia metanowego w oparciu o obowiązujące przepisy.

(akta kontroli str. 397-425)

Spółka posiadała opracowany „Projekt techniczny likwidacji szybu JAS VI wraz z infrastrukturą przynależną”, w którym odnośnie do zagrożenia metanowego podano, że w rejonie szybu JAS VI występuje IV kategoria zagrożenia metanowego. Uwzględniając likwidację szybu JAS VI po wyłączeniu szybu z układu wentylacji obiegowej istnieje wysokie prawdopodobieństwo migracji gazów (metan, CO, CO₂) z wyrobisk poziomych do rury szybowej. Po wykonaniu korków izolacyjnooporowych na poz. 240 m i 400 m oraz zamknięciu korka izolacyjno-oporowego na poz. 600 m szyb JAS VI stanie się wyrobiskiem nieprzewietrzanym. Konieczne zatem będzie przy zasypywaniu szybu monitorowanie stężenia gazów w powietrzu w rurze szybowej oraz stosowanie wentylacji lutniowej w przypadku wystąpienia zagrożenia gazowego. Przed rozpoczęciem prac likwidacyjnych należało w szybie pod zrębem zbudować czujnik metanometryczny, dzięki któremu prowadzony będzie ciągły monitoring atmosfery w trakcie likwidacji. Zasypywanie szybu można było prowadzić wyłącznie pod warunkiem, że pomiary stężenia metanu nie przekroczą 2%. W ww. opracowaniu podano, że w przypadku przekroczenia tego stężenia zasypywanie należy przerwać, wyprowadzić ludzi poza wyznaczoną strefę bezpieczeństwa i uruchomić wentylację lutniową.

(akta kontroli str. 419-425)

6. Współpraca Spółki z sektorem naukowo-badawczym w celu realizacji inwestycji ograniczających emisję metanu do atmosfery oraz jego gospodarczego wykorzystania

Zgodnie z art. 25 ust. 2 *Rozporządzenia metanowego*, od dnia 5 maja 2026 r. będzie obowiązkowe dokonywanie pomiarów emisji metanu we wszystkich zamkniętych i opuszczonych podziemnych kopalniach węgla, w których zaprzestano działalności po dniu 3 sierpnia 1954 r. Natomiast zgodnie z art. 26 ust. 2, od dnia 1 stycznia 2030 r. będzie obowiązywał zakaz uwalniania metanu do atmosfery oraz spalania gazu w pochodni.

1) Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III”

Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” przejął gotowy system odmetanowania wraz z systemem gospodarczego wykorzystania ujmowanego metanu. Cały ujmowany metan kierowany był bezpośrednio do odbiorcy, tj. Elektrociepłowni „Moszczenica” należącej do PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A. Zakład Jastrzębie-Zdrój Oddział Moszczenica.

Wiceprezes Zarządu SRK S.A. wyjaśnił, że emisja metanu ze stacji odmetanowania do atmosfery odbywała się sporadycznie, w razie zakłóceń w odbiorze metanu lub awarii, występujących po stronie Odbiorcy.

Zdaniem p.o. Prezesa Zarządu SRK S.A., wprowadzanie nowych rozwiązań w zakresie ograniczenia emisji metanu ze stacji odmetanowania dotyczyłoby jedynie

metanu kierowanego na wydmuch, którego ilości nie można przewidywać. Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” reaguje na występujące straty metanu interwencjami do Odbiorcy, starając się maksymalnie ograniczyć ich wielkość.

Dodał również, że w zawartych umowach sprzedaży gazu z odmetanowania kopalni, w tym w obowiązującej Umowie z dnia 1 lipca 2017 r., zawartej pomiędzy SRK S.A. a PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A., w §3 ust. 3 istniał zapis: „*Strony Umowy podejmą wszelkie działania dla pełnego ujęcia i wykorzystania Gazu z odmetanowania*”. Dodał, że w tej sytuacji nie było potrzeby podejmowania współpracy ze środowiskiem naukowo-badawczym w zakresie ograniczania ilości metanu emitowanego ze stacji odmetanowania przy Szybkie Jas VI, która to współpraca mogłaby umożliwić dostęp do najnowszych badań i technologii z zakresu ochrony środowiska lub przyczyniłaby się do opracowania technologii ograniczających emisję metanu do atmosfery i jego gospodarczego wykorzystania.

(akta kontroli str. 24-25, 529-531)

Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” współpracował ze środowiskiem naukowo-badawczym, w zakresie oceny i opiniowania projektowanego przez Oddział sposobu likwidacji wyrobisk i doboru parametrów wentylacyjnych, która to współpraca pozwoliła na zmniejszenie prawie do zera emisji metanu do atmosfery. Emisja metanu z powietrza wentylacyjnego do atmosfery w 2023 r. wyniosła 27,42 Mg.

W efekcie współpracy z rzeczoznawcami posiadającymi nadane przez Prezesa Wyższego Urzędu Górniczego w Katowicach uprawnienia rzeczoznawcy do spraw ruchu zakładu górniczego (grupa XV zagrożenie metanowe i pyłowe), wykonane zostały poniższe opracowania:

- „Analiza sieci wentylacyjnej wraz z oceną kształtowania się zagrożenia metanowego dla określonych etapów likwidacji wyrobisk SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos”, wykonany przez GIG PIB Kopalnia Doświadczalna „Barbara”;
- „Analiza sieci wentylacyjnej z oceną warunków pracy wentylatorów głównego przewietrzania oraz oceną kształtowania się zagrożenia metanowego i pożarowego, dla określonych etapów likwidacji wyrobisk (w tym szybów), w SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos - Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos”;
- „Analiza i opinia w zakresie przewietrzania wyrobisk wraz z oceną bezpieczeństwa prowadzenia ruchu zakładu górniczego, bezpieczeństwa sąsiednich zakładów górniczych oraz powierzchni, dla zaprojektowanych etapów likwidacji Oddziału KWK „Jas-Mos - Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” (część I) oraz Ruch „Jastrzębie III” (część II)”;
- „Analiza zagrożenia metanowego przy likwidacji szybów Jas I i Jas IV w kontakcie z czynnymi poziomami wentylacyjnymi z bieżącą analizą zagrożenia metanowego w trakcie likwidacji KWK „Jas-Mos - Jastrzębie III” dla SRK S.A. w Bytomiu, Oddział w Jastrzębiu-Zdroju KWK „Jas-Mos - Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” (część I) i Ruch „Jastrzębie III” (część II)”.

(akta kontroli str. 442-526)

Ponadto, Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” uczestniczył w licznych dyskusjach i seminariach związanych z ograniczaniem emisji metanu do atmosfery oraz jego gospodarczym wykorzystaniem, z których opracowane zostały prezentacje i artykuły prasowe³⁹.

(akta kontroli str. 24-25)

2) Oddział KWK „Krupiński”:

SRK S.A. przejęła KWK „Krupiński” z gotowym system odmetanowania wraz z systemem gospodarczego wykorzystania ujmowanego metanu. Cały ujmowany metan kierowany był bezpośrednio do odbiorcy, tj. PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A.

Prezes Zarządu SRK S.A. wyjaśnił, że emisja metanu ze stacji odmetanowania do atmosfery odbywa się sporadycznie, w razie zakłóceń w odbiorze metanu lub awarii, występujących po stronie Odbiorcy, a wprowadzanie nowych rozwiązań w zakresie ograniczenia emisji metanu ze stacji odmetanowania dotyczyłoby jedynie metanu kierowanego na wydmuch, którego ilości nie można przewidywać. W tej sytuacji nie było potrzeby podejmowania współpracy ze środowiskiem naukowo-badawczym w zakresie ograniczania ilości metanu emitowanego ze stacji odmetanowania.

(akta kontroli str. 553-555)

W ramach zwalczania zagrożenia metanowego w KWK „Krupiński” przygotowywano wraz ze środowiskiem naukowym m.in. następujące opracowania:

- „Prognoza wydzielania i ujęcia metanu z wyrobisk likwidowanej KWK „Krupiński” przy różnych wariantach jej likwidacji”;
- „Koncepcja, w oparciu o którą możliwe będzie pozyskiwanie metanu z nieczynnych wyrobisk KWK Krupiński w trakcie i po zakończeniu likwidacji kopalni”.

³⁹ 1) Prezentacja pt. „Odmetanowanie w kopalniach Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.” 2019r., przedstawiona na konferencji poświęconej „Formalnoprawnym, technicznym i organizacyjnym aspektom likwidacji kopalń”, organizowanej przez Szkołę Eksploatacji Podziemnej w Krakowie; 2) Prezentacja pt. „Odmetanowanie w likwidowanych kopalniach Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A.: KWK „Jas-Mos-Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos” i KWK „Krupiński”, przedstawiona na sesji pt. „Post-Mining Perspectives: Capture and Use of Abandon Mine Methane and Mine Reclamation and Revitalization of Post Mining Areas” organizowanej przez Grupę Ekspertów ds. Metanu z Kopalń Węgla Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNECE) wspólnie z Międzynarodowym Centrum Doskonałości ds. Metanu z Kopalń Węgla, w ramach XXIX Szkoły Eksploatacji Podziemnej; 3) Referat pt. „Odmetanowanie i wykorzystanie metanu w SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos – Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos” przedstawiony na międzynarodowej konferencji naukowo-technicznej: „Energia i Górnictwo – perspektywy zrównoważonego rozwoju” organizowanej przez Centrum Kształcenia Ustawicznego Filia Politechniki Śląskiej w Rybniku; 4) Prezentacja pt. „Zwalczanie zagrożenia metanowego ze zrobów zlikwidowanej kopalni „Moszczenica” prowadzone w SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos – Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos”, przedstawiona w ramach UNECE 30th session COMMITTEE ON SUSTAINABLE ENERGY w ramach Szkoły Eksploatacji Podziemnej PAN – AGH – KRAKÓW; 5) Prezentacja pt. „Odmetanowanie w SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” - przedstawiona na konferencji pt. „VII Międzynarodowa Konferencja Naukowo - Techniczna „Energia, środowisko, eksploatacja kopalni - zarządzanie i zrównoważony rozwój” przedstawiona w Centrum Kształcenia Ustawicznego Filia Politechniki Śląskiej w Rybniku; 6) Prezentacja pt. „Bezpieczeństwo likwidacji kopalni w warunkach występujących zagrożeń w SRK S.A. Oddział „Jas-Mos-Jastrzębie III”, przedstawiona na seminarium pt. „Konferencja Promotora bhp 10 edycji „Czynnik ludzki a kształtowanie bezpieczeństwa”; 7) Prezentacja SRK S.A. Oddziału w Jastrzębiu-Zdroju KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” w aspekcie likwidacji” przedstawiona na Międzynarodowej konferencji naukowo-technicznej „Energia, środowisko, eksploatacja kopalni – zarządzanie i zrównoważony rozwój” organizowanej przez Centrum Kształcenia Ustawicznego Politechniki Śląskiej w Rybniku; 8) Prezentacja dotycząca likwidacji Oddziału w Jastrzębiu-Zdroju KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III”, przedstawiona na spotkaniu przedstawicieli kopalni w Okręgowym Urzędzie Górniczym w Rybniku.

Na podstawie powyższej koncepcji rozbudowano oraz przebudowano sieć rurociągów metanowych, a poniesione nakłady w kwocie 205 810,00 zł netto pokrył odbiorca metanu PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A.

(akta kontroli str. 554-555, 706-779)

Ponadto w dniu 18 lutego 2019 r. odbyło się posiedzenie połączonych kopalnianych Zespołów ds. Zagrożeń Naturalnych w składzie poszerzonym o specjalistów z GIG PIB, na którym jednoznacznie stwierdzono, że ze względu na wysoki poziom zagrożenia metanowego występującego w KWK „Krupiński” w czasie prowadzenia likwidacji szybów konieczne będzie utrzymanie ciągłości prowadzenia odmetanowania. W przypadku przerwania prowadzenia odmetanowania, ze względu na wysoką metanowość Kopalni „Krupiński” w krótkim czasie w wyrobiskach dołowych i szybie wydechowym zawartość metanu przekroczyłaby dopuszczalne stężenia i konieczne byłoby prowadzenie akcji ratowniczej.

Prezes SRK S.A. wyjaśnił, że efektywność prowadzonego odmetanowania wyniosła 90%, natomiast 10% metanu odprowadzono do atmosfery, co było bardzo istotnym czynnikiem w aspekcie ochrony środowiska naturalnego. W przypadku przerwania prowadzenia odmetanowania całość metanu wydzielala by się do atmosfery. Ujęty odmetanowaniem metan był w całości zużyty do produkcji energii elektrycznej i ciepłej.

(akta kontroli str. 554-555, 566-587)

7. Przedsięwzięcia zrealizowane przez Spółkę dotyczące wychwytywania i zagospodarowania metanu

W trakcie prowadzonej kontroli badaniu nie podlegał proces wylaniania wykonawców oraz finansowe aspekty realizowanych inwestycji pozostających w związku z procesem zagospodarowania metanu.

W okresie poprzedzającym lata objęte kontrolą realizacja przedsięwzięć związanych z wychwytywaniem i zagospodarowaniem metanu w Oddziale KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” obejmowała poniższe zadania (kamienie milowe):

- 1) uruchomienie powierzchniowej stacji odmetanowania przy szybie Jas VI⁴⁰,
- 2) realizację działań w celu utrzymania ciągłości odprowadzania metanu z dołu kopalni, obejmujących:
 - wymianę skorodowanych odcinków stalowych rurociągów metanowych w wyrobiskach podziemnych na rurociągi z tworzyw sztucznych;
 - wykonanie otworu wiertniczego z poziomu 240 m do poziomu 400 m dla zapewnienia odwadniania rurociągu metanowego w Przekopie Zachodnim II na poz. 240 m, po zatamowaniu tego wyrobiska;
 - wykonanie nowej niwelacji rurociągów metanowych w celu zapewnienia prawidłowego odprowadzania wody z rurociągów, po zaizolowaniu pozostałych wyrobisk z zabudowanymi rurociągami metanowymi;
 - wzmocnienie zawiesi na rurach lub wykonanie podpór pod rurami (kaszty, stojaki, ramki itd.) dla utrzymania wykonanej niwelacji i zabezpieczenia rurociągów przed opadaniem w otamowanych wyrobiskach;
 - wymianę na nową, jednej z dmuchaw pracujących na stacji odmetanowania;

⁴⁰ w dniu 28 grudnia 2016 r.

- odprowadzanie metanu z stacji odmetanowania do sieci gazowej zasilającej EC „Moszczenica” należącą do PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A.
- 3) ograniczanie migracji metanu do czynnych wyrobisk podziemnych, tj. ograniczanie emisji metanu odprowadzanego z powietrzem kopalnianym do atmosfery, poprzez szczelną izolację wyrobisk likwidowanych w rejonach metanowych bądź stanowiących połączenia wentylacyjne z tymi rejonami.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że efektem ww. działań było zmniejszenie wielkości emisji metanu do czynnych wyrobisk kopalni, a tym samym zmniejszenie ilości metanu odprowadzanego z powietrzem kopalnianym do atmosfery.

(akta kontroli str. 28, 533-538)

Przedsięwzięcia (zadania) dot. wychwytywania i zagospodarowania metanu, zrealizowane przed okresem objętym kontrolą w Oddziale KWK „Jas-Mos”:

- 1) „Sprzedaż gazu z odmetanowania kopalni”, umowa realizowana od dnia uruchomienia stacji odmetanowania do 30 czerwca 2017 r. Zakres rzeczowy obejmował:
- dostawę do Spółki Energetycznej „Jastrzębie” S.A. (Odbiorcy) gazu w postaci mieszanki o zmiennym ciśnieniu i koncentracji z odmetanowania kopalni węgla kamiennego w stanie likwidacji „Jas-Mos” (obecnie KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos”;
 - dostawa gazu do obiektów Odbiorcy odbywała się za pośrednictwem rurociągów gazowych łączących stację odmetanowania Kopalni z siecią Odbiorcy;
 - Odbiorca wyznacza firmę i pokrywa koszty utrzymania odmetanowania w SRK S.A. KWK „Jas-Mos”.

Na ww. zadanie SRK S.A. nie poniosła kosztów.

- 2) „Obsługa odmetanowania w SRK S.A. Oddział „Jas-Mos” zadanie wykonywane od 1 lipca 2017 r. do nadal. Zakres rzeczowy zadania obejmował:
- prowadzenie, utrzymanie ruchu i kontrole powierzchniowej stacji odmetanowania wraz z rurociągiem powierzchniowym;
 - serwis dla utrzymania sprawności dołowej sieci odmetanowania;
 - usługi serwisowe dla utrzymania stacji odmetanowania.

Nakłady poniesione na to zadanie pochodziły ze środków budżetu państwa i były w pełni rekompensowane przychodami ze sprzedaży gazu.

- 3) „Sprzedaż gazu z odmetanowania kopalni”, umowa realizowana od 1 lipca 2017 r. – czas zakończenia nieokreślony. Zakres rzeczowy zadania obejmował dostawę do PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A. (Odbiorcy) gazu w postaci mieszanki metanowej o zmiennym ciśnieniu i koncentracji z odmetanowania kopalni węgla kamiennego w stanie likwidacji „Jas-Mos” (obecnie KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos”) należącej do SRK S.A. Dostawa gazu do obiektów Odbiorcy odbywała się za pośrednictwem rurociągów gazowych łączących stację odmetanowania Kopalni z siecią Odbiorcy. Poniesione nakłady inwestycyjne/kosztów na zadanie (zadania) - bez kosztów;

- 4) „Wykonanie otworu odwadniającego do rurociągu odmetanowania na poz. - 240 dla SRK S.A. w Bytomiu Oddział KWK „Jas-Mos”⁴¹. Termin wykonania zadania: do 4 tygodni od dn. 12 maja 2017 r., jednak nie później niż do 31 maja 2017 r. Zakres rzeczowy zadania: wyznaczenie lokalizacji i kierunku otworu, wykonanie otworu i jego zarurowanie, kontrola szczelności otworu. Poniesione nakłady inwestycyjne/koszty na zadanie: 181 140,00 zł netto (222 802,20 zł brutto), źródło pochodzenia środków na sfinansowanie zadania: środki budżetowe, poniesione koszty zostały zwrócone przez Odbiorcę gazu;
- 5) „Dostawa i montaż rurociągu odmetanowania na poz. 240 m dla SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos”⁴². Zakres rzeczowy zadania obejmował:
- dostawę rur z PCV DN-200 o dł. 6,0 m z połączeniami kołnierzowymi niezbędnego osprzętu (obejmy, śruby, łańcuchy, uszczelki, pasówki, zwężki pomiarowe itd.);
 - transport i zabudowa 122 rur rurociągu odmetanowania w Przekopie zachodnim II poz. 240 m;
 - transport i zabudowa 33 rur rurociągu odmetanowania w Wytycznej południowej poz. 240 m.

Poniesione nakłady/koszty inwestycyjne na zadanie: 419 915,00 zł netto (516 495,00 zł brutto). Środki na sfinansowanie zadania pochodziły z środków budżetowych. Poniesione koszty zostały zwrócone przez Odbiorcę gazu.

- 6) „Dostawa i montaż oraz przełączenie rurociągu odmetanowania w Podszybiu zachodnim na poz. 240 m dla SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos”. Termin wykonania zadania: od 21 czerwca 2018 r. do 31 lipca 2018 r. Zakres rzeczowy zadania:
- dostawa rur z laminatów poliestrowo-szkłanych DN-200 o dł. 6,0 m z połączeniami kołnierzowymi (60 szt.) i niezbędnego osprzętu (obejmy, śruby, łańcuchy, uszczelki, pasówki, zwężki pomiarowe itd.);
 - montaż i podwieszenie przedmiotowych rur oraz kontrola szczelności, a następnie włączenie do istniejącego rurociągu metanowego.

Poniesione nakłady inwestycyjne/koszty na zadanie: 164 056,91 zł netto (201 790,00 zł brutto). Środki na sfinansowanie zadania pochodziły z środków budżetowych. Poniesione koszty zostały zwrócone przez Odbiorcę gazu.

- 7) „Dostawa nowej dmuchawy DR-500 do stacji odmetanowania SRK S.A. Oddział KWK „Jas-Mos-Rydułtowy I” Ruch „Jas-Mos” w Jastrzębiu-Zdroju⁴³. Termin wykonania zadania: 16 tygodni od daty zawarcia umowy, tj. od 1 czerwca 2021 r., zakończenie zadania 30 września 2021 r. Zakres rzeczowy zadania obejmował:
- dostawę rur z PCV DN-200 o dł. 6,0 m z połączeniami kołnierzowymi niezbędnego osprzętu (obejmy, śruby, łańcuchy, uszczelki, pasówki, zwężki pomiarowe itd.);

⁴¹ Umowa nr SRK/KWK J-M/17/17 z dnia 12 maja 2017 r. zawarta pomiędzy SRK S.A. w Bytomiu a ZOK Sp. z o.o. w Jastrzębiu Zdroju.

⁴² Umowa nr SRK/KWK J-M/26/17 z dnia 8 czerwca 2017 r.

⁴³ Umowa z dn. 01.06.2021 r., nr e-RU 182100095 zwarta pomiędzy SRK S.A. w Bytomiu i firmą FP SPOMAX S.A. w Ostrowie Wielkopolskim.

- transport i zabudowa 122 rur rurociągu odmetanowania w Przekopie zachodnim II poz. 240 m;
- transport i zabudowa 33 rur rurociągu odmetanowania w wytycznej południowej poz. 240 m.

Poniesione nakłady inwestycyjne/kosztów na zadanie wyniosły 95 000,00 zł netto (116 850,00 zł brutto). Zadanie sfinansowano ze środków budżetu państwa.

(akta kontroli str. 533-537, 1023-1024)

Bilans kosztów odmetanowania KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” w latach 2017-2024 (do 30 kwietnia 2024 r.) przedstawiał się następująco:

- w 2017 r. koszty wyniosły 996 315,00 zł, przychody 1 835 605,50 zł. Zysk wyniósł 839 290,50 zł;
- w 2018 r. koszty 2 306 304,41 zł, przychody 2 895 784,80 zł. Zysk wyniósł 589 480,39 zł;
- w 2019 r. koszty 2 069 244,82 zł, przychody 2 891 322,80 zł. Zysk wyniósł 822 087,98 zł;
- w 2020 r. koszty 1 747 121,73 zł, przychody 2 902 545,10 zł. Zysk wyniósł 1 555 423,37 zł;
- w 2021 r. koszty wyniosły 1 874 401,85 zł, przychody 4 145 796,00 zł. Zysk wyniósł 2 021 147,65 zł;
- w 2022 r. koszty wyniosły 2 124 648,35 zł, przychody 4 145 796,00 zł. Zysk wyniósł 2 021 147,65 zł;
- w 2023 r. koszty wyniosły 2 421 007,00 zł, przychody 5 381 478,00 zł. Zysk wyniósł 2 960 471,00 zł;
- 2024 r. (do 30 kwietnia) koszty wyniosły 1 013 975,10 zł, przychody 1 799 962,50 zł. Zysk wyniósł 785 987,40 zł.

(akta kontroli str. 1025)

Obsługa odmetanowania wg ceny zaoferowanej przez Wykonawcę w dniu 31 października 2023 r. na lata 2024 - 2025 będzie wynosiła odpowiednio dla każdego z ww. roku:

- koszty (netto) 3 300 945,00 zł,
- energia 234 400,00 zł,
- przychody (netto) 5 400 000,00 zł,
- zysk 1 864 655,00 zł.

(akta kontroli str. 1025)

Prezes Zarządu SRK S.A. wyjaśnił, że uzyskany dochód ze sprzedaży gazu przewyższa koszty prowadzenia odmetanowania, a zrealizowany zakres i sposób likwidacji wyrobisk korytarzowych spowodował spadek do zera metanowości wentylacyjnej kopalni i tym samym wielkości emisji metanu do atmosfery. Dodał, że dla realizacji prac i zadań, w tym ograniczania emisji metanu w ramach likwidacji wyrobisk korytarzowych, oprócz kosztów likwidacji, nie poniesiono żadnych innych kosztów.

(akta kontroli str. 1021, 1025)

W okresie od przejęcia KWK „Krupiński” przez SRK S.A, tj. 1 kwietnia 2017 r. do 1 stycznia 2019 r., nie realizowano przedsięwzięć mających na celu ograniczenie emisji metanu do środowiska. Służby Oddziału KWK „Krupiński” prowadziły jedynie działania polegające na bieżących naprawach i kontroli stanu instalacji odprowadzających metan.

(akta kontroli str. 557-559)

W latach 2019-2024 zarówno w Oddziale KWK „Pokój I-Śląsk” Ruch „Pokój I”, jak i w Oddziale KWK „Pokój I-Pokój II” Ruch „Pokój I” i Ruch „Pokój II” nie były realizowane przedsięwzięcia związane z wychwytywaniem i zagospodarowaniem metanu.

(akta kontroli str. 1022)

Kopalnia „Krupiński” została przejęta przez SRK S.A. w dniu 1 kwietnia 2017 r. Do tego momentu w JSW S.A. zwalczanie zagrożenia metanowego realizowane było poprzez desorpcję metanu otworami metanowymi i kierowanie go do powierzchniowej stacji odmetanowania. Pozyskany tą drogą metan wykorzystywany był do produkcji energii we własnych (JSW) silnikach kogeneracyjnych oraz do procesu suszenia węgla w zakładzie mechanicznej przeróbki węgla oraz poprzez sprzedaż metanu do PGNiG Termika Energetyka Przemysłowa S.A. (produkcja energii i ciepła w kogeneracji) oraz LNG Sp. z o.o. (systemy skraplania metanu). Po przejęciu przez SRK S.A. KWK „Krupiński” i zaprzestaniu wydobywania węgla, a tym samym zaprzestaniu rozcinki nowych partii złożyła ilość wydzielanego metanu i jego koncentracja sukcesywnie spadała. Spowodowało to zmniejszoną ilość wydzielanego metanu, a tym samym ograniczenie źródeł odbioru. W II i III kwartale 2017 r. JSW S.A. przeniosła swoje silniki kogeneracyjne do innych zakładów, natomiast LNG Sp. z o.o. zaprzestała skraplania metanu na krótko przed rozpoczęciem likwidacji kopalni. Jedynym odbiorcą metanu pozostała PGNiG Termika Energetyka Przemysłowa S.A.

SRK S.A. od 2019 r. utrzymywała jedynie funkcjonowanie systemu odmetanowania i stacji w stanie umożliwiającym ciągłą eksploatację.

(akta kontroli str. 553-556)

W latach 2019-2023 w związku z likwidacją szybów KWK „Krupiński” (I, II i III) wykonywane były zadania umożliwiające uchwycenie metanu z odmetanowania kopalni (z różnych rejonów pod ziemią) do otworu TP1/TP2 którym prowadzone było odmetanowanie w trakcie likwidacji szybów jak również po jej zakończeniu. W tym celu wykonywane były również prace na powierzchni, w tym podłączenie do systemu odmetanowania otworu TP1, poprzez budowę rurociągu w kierunku stacji odmetanowania. Budowa ww. rurociągu była jednym z zadań umowy na likwidację szybu I. Koszt tego zadania wyniósł 750 000 zł netto.

(akta kontroli str. 557-558, 1031-1056)

8. Wydzielanie, ujęcie oraz emisja metanu do atmosfery z poszczególnych zakładów górniczych Spółki

Całkowita ilość metanu wydzielona przez Spółkę w latach 2019-2023 w procesie eksploatacji węgla wyniosła 174 422,4 tys. m³, z tego emisja metanu do atmosfery (w wentylacji) wynosiła 84 438,4 tys. m³. W latach 2019-2023 zagospodarowano łącznie 88 232,9 tys. m³ ujętego metanu.

(akta kontroli str. 34-53)

Emisja metanu w latach 2019-2023 w poszczególnych zakładach górniczych Spółki przedstawiała się następująco:

- a) Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” i Ruch „Jastrzębie III”
- całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji (w tys. m³) wynosiła, odpowiednio: 8 909,40 w 2019 r., 8 793,50 w 2020 r., 8 771,30 w 2021 r., 9 024,06 w 2022 r. i 8 877,57 w 2023 r. z tego:
 - emisja do atmosfery (w wentylacji) wynosiła, odpowiednio (w tys. m³): 44,20 w 2019 r., 0 w 2020 i 2021 r., 280,86 w 2022 r. oraz 38,25 w 2023 r.;
 - odmetanowanie wynosiło, odpowiednio (w tys. m³): 8 865,20 w 2019 r., 8 793,50 w 2020 r., 8 771,30 w 2021 r., 8 743,20 w 2022 r. i 8 839,30 w 2023 r., w tym ilość metanu wypuszczonego do atmosfery (w tys. m³) wynosiła, odpowiednio: 185,30 w 2019 r., 117,30 w 2020 r., 302,20 w 2021 r., 169,40 w 2022 r. i 168,80 w 2023 r.;
- b) Oddział KWK „Krupiński” - całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji (w tys. m³) wyniosła, odpowiednio: 13 980,70 w 2019 r., 13 311,20 w 2020 r., 12 614,30 w 2021 r., 10 960,90 w 2022 r. i 4 219,69 do 30 czerwca 2023 r. z tego:
- emisja do atmosfery (w wentylacji) wynosiła, odpowiednio (w tys. m³): 1 827,80 w 2019 r., 1 622,90 w 2020 r., 2 456,20 w 2021 r., 3 920,80 w 2022 r. i 0,00 w 2023 r.;
 - odmetanowanie wynosiło (w tys. m³): 12 152,90 w 2019 r., 11 688,30 w 2020 r., 10 158,10 w 2021 r., 7 040,10 w 2022 r., 4 219,69 do 30 czerwca 2023 r., w tym ilość metanu wypuszczonego do atmosfery (w tys. m³) wynosiła, odpowiednio: 87,50 w 2019 r., 103,80 w 2020 r., 146,40 w 2021 r., 47,80 w 2022 r. i 4,95 do 30 czerwca 2023 r.;
- c) Oddział KWK „Makoszowy” - całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji (w tys. m³) wyniosła 268,6 w 2019 r., z tego całość, tj. 268,6 tys. m³ w 2019 r. stanowiła emisja do atmosfery;
- d) Oddział KWK „Boże Dary - Mysłowice-Wesoła I” - całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji (w tys. m³) wynosiła, odpowiednio: 17 471,4 w 2019 i 34 860,8 w 2020 r., z tego całość w ww. latach było związane z emisją metanu do atmosfery (w wentylacji);
- e) Oddział KWK „Śląsk” - całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji w Oddziale KWK „Śląsk” w 2021 r. wyniosła 973,6 tys. m³. W latach 2019 – 2020 oraz 2022 -2023 nie odnotowano emisji metanu. Prezes SRK S.A. wyjaśniając dlaczego w 2019 i 2020 r. w Sprawozdaniu G-09.11 podano, że całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji wynosiła 0,00 m³, wyjaśnił, że w ww. druku brak jest pozycji uwzględniającej metan wydzielający się z górotworu do czynnych wyrobisk w zakładach górniczych, w których nie jest prowadzona eksploatacja. Dodał, że wykazano, iż całkowita ilość metanu wydzielona w procesie eksploatacji węgla wynosiła 0,0 m³ dlatego, że w KWK „Śląsk” nie były prowadzone zarówno roboty przygotowawcze, jak i roboty w zakresie eksploatacji pokładów węgla. Metan wydzielający się z górotworu do czynnych wyrobisk górniczych KWK „Śląsk” przewietrzanych na szyby wentylacyjne III i IV, wykazano w ww. sprawozdaniu w wierszu „emisja do atmosfery (w wentylacji). Metan, ujmowany do sieci rurociągów odmetanowania przez stację odmetanowania

KWK „Śląsk” zlokalizowaną przy szybie wentylacyjnym III, wykazano w sprawozdaniu w tabeli II, wiersz 1.2.: ujętego w powierzchniowych stacjach odmetanowania oraz w wierszu 1.3: wypuszczonego do atmosfery.

- f) Oddział KWK „Brzeszcze - Wschód” - całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji w 2019 r. wyniosła 3 974, 6 tys. m³ z tego 100% stanowiło emisję do atmosfery (w wentylacji). W latach 2020-2023 nie zanotowano wydzielania metanu;
- g) Oddział KWK „Wieczorek II” - całkowita ilość metanu wydzielona w procesie likwidacji (w tys. m³) wyniosła, odpowiednio: 2 517,5 w 2022 r. i 1643,2 w 2023 r., z tego 100% w 2022 r. i 2023 r. stanowiła emisja do atmosfery. W latach 2019 -2021 nie odnotowano wydzielania metanu w procesie likwidacji ww. Oddziału;
- h) Oddział KWK „Pokój I-Pokój II” - w latach 2019-2023 nie odnotowano metanu wydzielonego w procesie likwidacji zakładu, przy czym podano, że w 2022 r. emisja metanu do atmosfery (w wentylacji) wyniosła 5,24 tys. m³. Prezes SRK S.A. wyjaśniając dlaczego w sprawozdaniu G.09.11 za 2022 rok Oddział KWK „Pokój I-Pokój II” nie wykazał całkowitej ilości metanu wydzielonego w procesie likwidacji zakładu górniczego wyjaśnił, że w ww. druku brak jest pozycji uwzględniającej metan wydzielający się z górotworu do czynnych wyrobisk w zakładach górniczych, w których nie jest prowadzona eksploatacja. Dodał, że w KWK „Pokój I-Pokój II” nie były prowadzone zarówno roboty przygotowawcze, jak i roboty w zakresie eksploatacji pokładów węgla. Metan wydzielający się górotworu do czynnych wyrobisk górniczych KWK „Pokój I-Pokój II” przewietrzanych na szymb wentylacyjny Lech III, wykazano w sprawozdaniu w tabeli nr II, wiersz 1.1. emisja do atmosfery (w wentylacji).

(akta kontroli str. 28-78, 877-882)

Spółka w latach 2019-2023 w przypadku poniższych Oddziałów ujęty metan zagospodarowywała poprzez sprzedaż 100% metanu odbiorcom przemysłowym, tj.:

- Oddział KWK „Jas-Mos-Jastrzębie III” Ruch „Jas-Mos” i Ruch „Jastrzębie III”, odpowiednio (w tys. m³): 8 679,90 w 2019 r., 8 676,20 w 2020 r., 8 469,10 w 2021 r., 8 573,80 w 2022 r. oraz 8 670,50 w 2023 r.;
- Oddział KWK „Krupiński” odpowiednio (w tys. m³): 12 065,40 w 2019 r., 11 584,50 w 2020 r., 10 011,60 w 2021 r., 6 992,30 w 2022 r. oraz 4 214,74 do 30 czerwca 2023 r.;
- Oddział KWK „Śląsk” w 2019 r. zagospodarował 263,9 tys. m³ metanu. 100% zagospodarowanego metanu zostało sprzedane odbiorcom przemysłowym. W latach 2020-2023 nie zagospodarowywano metanu.

(akta kontroli str. 28-32)

SRK S.A. zawarła poniższe umowy na sprzedaż metanu:

- w dniu 11 kwietnia 2017 r. ze Spółką Energetyczną „JASTRZĘBIE” S.A.⁴⁴ na sprzedaż gazu z odmetanowania kopalni. Przedmiotem umowy⁴⁵ była dostawa gazu w postaci mieszanki metanowej o zmiennym ciśnieniu i koncentracji z odmetanowania KWK „Krupiński”. Dostawa gazu do Spółki Energetycznej „JASTRZĘBIE” S.A. odbywała się za pośrednictwem

⁴⁴ Przekształconą w PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A. z siedzibą w Jastrzębiu Zdrój, zwaną dalej „PTEP”.

⁴⁵ Nr umowy: 201800019.

rurociągów gazowych łączących stację odmetanowania Kopalni z siecią ww. Spółki Energetycznej. Umowa regulowała m.in.: ilość gazu (miesięcznie ok. 1 750 tys. Nm³ czystego gazu (100% składnika CH₄), pomiary dostaw gazu, kwestie dot. rozliczenia finansowego, kwestię VAT i innych podatków. Do ww. umowy w latach 2018-2022 zawarto osiem aneksów, regulujących cenę jednostkową gazu. Zgodnie z Porozumieniem stanowiącym załącznik nr 1 do aneksu nr 8 do umowy sprzedaży gazu, do czasu uzyskania przez PTEP koncesji oraz utworzenia Zakładu Górniczego na obszarze górniczym „Krupiński”, lecz nie dłużej niż do końca czerwca 2023 r. SRK S.A. nie wygasi posiadanej koncesji i będzie ujmowała metan w celu gospodarczego wykorzystania przez PTEP. Natomiast PTEP do czasu uzyskania koncesji oraz utworzenia ww. Zakładu Górniczego lecz nie dłużej niż do końca czerwca 2023 r. będzie uiszczać na rzecz SRK S.A. poniesione przez Spółkę bezpośrednie koszty utrzymania stacji odmetanowania⁴⁶. W przypadku braku uzyskania przez PTEP koncesji na rozpoznanie, poszukiwanie i wydobywanie węglowodorów na obszarze górniczym „Krupiński” do 30 czerwca 2023 r., SRK S.A. będzie uprawniona do rozwiązania ww. umowy na sprzedaż gazu z odmetanowania kopalni;

- w dniu 9 kwietnia 2018 r. z PGG S.A. umowę⁴⁷ dotyczącą zasad rozliczania za gaz pochodzący z odmetanowania kopalni będącej własnością SRK S.A. Oddział KWK „Śląsk” na rzecz PGG S.A. Oddział KWK „Wujek”, zgodnie z którą pozyskany za pomocą stacji odmetanowania PGG S.A. gaz, przeznaczony będzie wyłącznie do dalszej odsprzedaży na rzecz ZEC S.A. w celu energetycznego zagospodarowania w instalacjach zlokalizowanych na terenie ZEC S.A. Wydział XII „Śląsk”. W umowie podano, że gaz będzie pochodził z dostępnych ujęć otamowanej części pokładu 409, a szacunkowa miesięczna ilość ujmowanego gazu wynosiła ok 120 tys. m³ czystego gazu (100% składnika CH₄). W umowie ustalono cenę jednostkową gazu (100% składnik CH₄) w wysokości 103,00 zł za 1000 m³ bez podatku VAT. Umowa obowiązywała do dnia 30 czerwca 2019 r.;
- w dniu 25 lipca 2017 r. z PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A.⁴⁸, której przedmiotem była dostawa gazu w postaci mieszanki metanowej o zmiennym ciśnieniu i koncentracji z odmetanowania kopalni węgla kamiennego w stanie likwidacji „Jas-Mos”. W umowie określono m.in.: miesięczną szacunkową ilość czystego gazu (100% składnika CH₄) w ilości 700 tys. Nm³, cenę jednostkową gazu w wysokości 8,50 zł/GJ bez podatku VAT. Okres obowiązywania umowy od 1 lipca 2017 r. na czas nieokreślony. Do umowy zostało zawartych siedem aneksów⁴⁹, którymi zostały zmienione ceny jednostkowe dostarczanego gazu.

(akta kontroli str. 588-657)

SRK S.A. z tytułu realizacji poniższych umów otrzymała następujące wynagrodzenie:

- nr 201800019 zawartej z PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A. na dostawę gazu z odmetanowania kopalni węgla kamiennego w stanie

⁴⁶ Obsługa powierzchniowa stacji, naprawy awaryjne oraz serwis okresowy związany z jej utrzymaniem, energia elektryczna zużyta na jej utrzymanie, analizy chemiczne powietrza, opłata jednorazowa roczna za użytkowaniu górnicze, remonty i legalizacje metanomierzy, badania i naprawy urządzeń elektrycznych stacji, przeglądy, kontrole wykonywane przez pracowników i dozór SRK, opłaty za zużycie wody, za ścieki i odpady, podatek od nieruchomości.

⁴⁷ Nr 2811800103.

⁴⁸ Nr 181700081.

⁴⁹ Nr 1 z 28 grudnia 2017 r., porozumienie (aneks nr 2 – bez daty), nr 3 z 31 października 2018 r., nr 4 z 31 grudnia 2018 r., nr 5 z 13 grudnia 2019 r., nr 6 z 30 grudnia 2021 r. oraz nr 7 z 29 grudnia 2022 r.

likwidacji „Krupiński” w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2023 r., kwotę 15 575 932,55 zł z VAT;

- nr 281800103 zawartej z PGG S.A. w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 marca 2019 r., kwotę 33 436,01 zł z VAT;
- nr 181700081 zawartej z PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysłowa S.A., na dostawę gazu z odmetanowania kopalni węgla kamiennego w stanie likwidacji „Jas-Mos” w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 30 kwietnia 2024 r., kwotę 24 604 789,24 zł z VAT.

(akta kontroli str. 783-836, 1026-1030)

9. Raportowanie wydzielanego metanu do atmosfery

Spółka w latach 2019-2023 przysyłała na formularzu G-09.1 kwartalne i roczne sprawozdania dotyczące odmetanowywania i zagospodarowywania metanu pochodzącego z kopalń węgla kamiennego. Sprawozdania te przysyłane były w wersji elektronicznej poprzez portal sprawozdawczy <http://wegiel.arp.com.pl> zarządzany przez Agencję Rozwoju Przemysłu S.A. w Katowicach.

(akta kontroli str. 33-81, 878-879)

10. Opłaty za wprowadzanie gazów do atmosfery.

Spółka w latach 2019-2023 przekazała na rachunek właściwego Urzędu Marszałkowskiego⁵⁰ oraz z tytułu wprowadzania metanu do atmosfery następujące kwoty:

- w 2019 r. - do powietrza wyemitowano 21 958,6 ton metanu, uiszczając z tego tytułu kwotę 6 268,96 zł;
- w 2020 r. wyemitowano do powietrza 34 070,62 ton metanu, uiszczając opłatę w wysokości 8 049,40 zł;
- 2021 r. - do atmosfery wyemitowano 11 079,59 ton metanu, uiszczając opłatę w wysokości 2 624,11 zł;
- w 2022 r. - do atmosfery wyemitowano 4 855,36 ton metanu, uiszczając opłatę w kwocie 1 173,07 zł;
- w 2023 r. - do atmosfery wprowadzono 1 260,32 ton metanu, uiszczając za to opłatę w wysokości 323,52 zł.

Przekazane przez Spółkę opłaty z tytułu wprowadzenia metanu do atmosfery zostały wyliczone zgodnie ze stawkami obowiązującymi w latach objętych kontrolą w obwieszczeniach Ministra Klimatu i Środowiska *w sprawie wysokości stawek opłat za korzystanie ze środowiska*⁵¹ oraz zostały terminowo wpłacone na konta ww. Urzędów Marszałkowskich, tj. do 31 marca następnego roku za rok poprzedni.

(akta kontroli str. 883-1057)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁵⁰ Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego.

⁵¹ Dz. U. z 2019 r. poz. 866; Dz. U. z 2020 r. poz. 961; Dz. U. z 2021 r. poz. 960; Dz. U. z 2022 r. poz. 1009.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 17 października 2024 r.

Kontroler

Aleksander Górniak

Doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Katowicach

.....